

SOME ISSUES ENCOUNTERED IN EDUCATION BY TURKISH MIGRANTS (THE EXAMPLE OF AUSTRIA)

Şaban Yaşar

ORCID ID: 0000-0003-4390-0087

Doktora Öğrencisi, Uluslararası Balkan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ABSTRACT

Although we live in a modern period, the phenomenon of migration continues to exist as it was in the old times. Although our country is a country that has received immigration at times, the migration to Europe, which started half a century ago, still continues. The adventure of migration, which took place with economic concerns in the first periods, later became permanent, and a series of problems were encountered in the countries visited. One of the countries in Europe with a significant Turkish population is undoubtedly Austria. Although the Turks, who have been living in this country for more than half a century, have different problems, the problems they face with education are the most important ones. In this article, the problems related to the education of Turkish immigrants in Europe will be discussed through the example of Austria.

Key words: *Austria, Education, Turkish, Immigration, mother tongue etc.*

TÜRK GÖÇMENLERİN EĞİTİMDE KARŞILAŞTIĞI BAZI PROBLEMLER (AVUSTURYA ÖRNEĞİ)

ÖZET

Her ne kadar modern bir dönemde yaşasak da eski dönemlerde olduğu gibi, göç olgusu varlığını aynen devam ettirmektedir. Ülkemiz zamanlarda göç alan bir ülke olsa da yarım asır öncedir başlayan Avrupa'ya göç, halen devam etmektedir. İlk dönemlerde ekonomik kaygılarla gerçekleşen göç serüveni, daha sonraları kalıcı hale gelmiş, gidilen ülkelerde bir dizi problemlerle karşılaşmıştır. Avrupa'nın önemli oranda Türk nüfusuna sahip olan ülkelerinden birisi hiç şüphesiz Avusturya'dır. Bu ülkede yarım asırdan fazladır varlığını sürdüren Türklerin farklı problemleri olsa da eğitimle alakalı yaşadıkları sorunlar bunların en önemlileridir. İşte bu makalede Türk göçmenlerin Avrupa'da yaşadıkları eğitimle alakalı sorunlar, Avusturya örneği üzerinden ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Avusturya, Eğitim, Türk, Göç, ana dil*

GİRİŞ

Göç olgusu sosyolojik bir olgu olarak toplumların öteden bu yana yaşadıkları bir realite olarak karışışımızda durmaktadır. Her toplum için yer yer demografik yapıyı da etkileyecek şekilde sonuçları olan göç olgusunun ebedette belirli nedenleri vardır. Bunlardan en bilinenlerini, savaş ortamından ötürü yer değiştirmenin mantıklı olması, ekonomik kayıplardan dolayı yetersiz maddi durumlar ve daha refah seviyesi yüksek bir ülkeye giderek orada hayata yeniden başlamak, bazı ülkelerin kültür değişimi anlamında ülkesine insanları kabul etmesi ve doğal afetler, dini, siyasi, sosyolojik ve kültürel nedenler şeklinde sıralamak mümkündür.

Göç, nesiller boyu etkisini devam ettiren bir süreçtir. Nitekim günümüz dünyası da son dönemlerde göç ve göçmenler konuları bakımından çok hareketli ve harareti bir dönemden geçmektedir. Dünyada yaşanan birçok olay belki de kavimler göçünden sonra ilk defa bu kadar geniş kitleleri hareketlendirmiştir. Son on yıl dikkate alındığında bu hareketliliğin dünya genelinde daha da arttığı görülmektedir (Akkır, 2019, p. 479; Oran, 2001, p.71).

Birleşmiş Milletlerin yabancı devlet vatandaşlığı ve yabancı devlette doğum yeri kayıtlarına göre hazırladığı raporlar, 1960 yılı itibarı ile dünyada 75 milyon göçmen olduğunu göstermektedir. Bu rakam 2000 yılında 175 milyona ulaşmıştır. Günümüzde ise BM tarafından yapılan açıklamaya göre bu rakamın yaklaşık 275 milyon olduğu tahmin edilmektedir.

Ülkemize gelince, Türkiye'nin bu konuda konumu oldukça hayati öneme sahiptir. Zira Türkiye coğrafya olarak sahip olduğu jeopolitik pozisyonu sebebiyle köprü olarak kabul edilmekte ve bu şekilde bir sosyopolitik algı yaygın olarak karşılık bulmaktadır. Gerek yazılan tarih kitaplarında gerekse yapılan sosyolojik analizlerde Türkiye'nin sahip olduğu bu köprü pozisyonu sürekli dile getirilmektedir. Türkiye'nin bu coğrafi kaderi asırlardır ilk defa bu kadar gerçekliğe dönüşmüş ve güneyden kuzeye ve doğudan batıya göçmenlerin sadece geçiş noktası değil artık durak yeri haline de dönüşmüş durumdadır (Akın & Bozbaş, 2020, pp. 48–50; Akkır, 2019a, pp. 954–958).

1. TÜRKLERİN AVRUPA'YA GÖÇ ETME SERÜVENİ

Her ne kadar ülkemiz bu zaman dilimlerinde Suriye olmak üzere farklı ülkelerden göçmen kabul etmiş olsa da özellikle 1961 yılından Almanya'ya başlayan ve ilk zamanlar kısa süreli ticari kaygılarla başlayan bu göç dalgası kalıcı hale gelmiştir. Bugün Avrupa'da milyonlarca Türk nüfus vardır. Zira özellikle Avrupa'daki işçi ihtiyacının karşılanması için Almanya ile 1961'de, Avusturya, Belçika ve Hollanda ile 1964'te, Fransa ile 1965'te ve Avustralya ile 1967'de işgücü anlaşmalarının imzalanması ve böylece resmi Türk işgücü göçü başlamış olması göz ardı edilmemelidir.

1974 yılındaki petrol kriziyle başlayan ekonomik durgunluk sebebiyle göç hareketi bir süreliğine inkıta uğramış olsa da daha sonraları aile birleşimlerinin sağlanması, Avrupa'daki nüfusun oraya yerleşmesini sağlamıştır.

Türkiye'den Avrupa'ya göç edenlerin sayısı 1973 yılında 775 bin kişi iken, 2011 yılı itibarıyla Avrupa'da yaşayan vatandaşların 5 milyon dolayında olduğu belirtilmiştir. TBMM verilerine göre, 2011 yılında, Almanya'da yaşayan Türklerin sayısı 2 milyon 700 bin dolayında olup bunlardan 950 bini Alman vatandaşıdır. Hollanda'da yaşayan 365 bin Türk'ün 266 bini Hollanda vatandaşı, Fransa'daki 380 bin Türk'ün 200 bini Fransa vatandaşı, Avusturya'daki 233 bin Türk'ün de 123 bini Avusturya vatandaşı olmuştur (Schulze (Mütevellioglu), 2014, pp. 71–72; Ulucak, 2017, p. 5).

Her ne kadar makalemiz özellikle eğitimle alakalı sorunlara Avusturya özelinde bakmayı hedeflemiş olsa da konu bütünlüğü açısından Türklerin sorunlarına yüzeysel bir bakmak istiyoruz.

2. AVRUPA'DAKİ TÜRKLERİN GENEL SORUNLARI

Uzun yıllar Avrupa'ya devam eden bu göç dalgası zamanla yerleşik hale gelse de tabidir ki göç olayının hemen hemen her insan topluluğunda, göçe tabi olan veya mecbur kalan her kimse için karmaşık bazı sorunları beraberinde getirdiği de açıktır. Zira belirli kaygılarla ülkesini terk ederek, dilini ve kültürünü dahi bilmediği bir ülkeye giden kimse için bu türden zorlukların olması zaten kaçınılmazdır. Zira Türkiye'den Avrupa'nın değişik ülkelerine göç eden kimselerin hangi ülkeye giderlerse gitsinler, göç ettikleri toplumun konumuna göre, dil, etnik kimlik ve dini inançlar bakımından farklı kültürel özellikler barındırması, onların bu topluma uyumlarında önemli sorunlar yaratmıştır. Türkler gittikleri ülkelerde önce işçi olarak statü bulsalar da zamanla ticari olarak güçlenmişler, kendi iş yerlerini açmışlar, hatta zamanla fabrikatör seviyesinde iş imkanlarına da kavuşmuşlardır.

Bugün sayıları milyonları bulan Avrupa'daki Türkler, Avrupa ekonomisine çalışarak ya da kendi iş sektörünü yaratarak güç katmakta, toplumsal hayatın bütün alanlarında farklı kuşaklarıyla var olmaya ve geleceklerini burada aramaya devam etmektedirler. Ama ne var ki onlarca yıllık deneyime rağmen, günümüz Avrupa Türklerinin çocuklarının eğitimi konusunda yeterince başarı elde ettiklerini söylemek imkansızdır. İlk kuşak Avrupa'ya sadece ticari kaygılarla gelmiş olsa da sonraki nesil, artık buranın dilini ve kültürünü daha iyi benimseyerek bu toplumlarda saygınlık kazanmaya daha çok önem vermektedir. Ama bununla birlikte, eğitimdeki sorunlar bu hedefin önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Avrupa'da yaşayan Türkler üzerinde yapılan bir araştırmada onlara yabancı düşmanlığı, işsizlik, dil sorunu, fırsat eşitliği, çocukların eğitimi, kuşak çatışması, uyuşturucu/alkol kullanımı ve örgütlenme eksikliği gibi başlıklarda temel sorunları sorulmuş ve onlarda bulundukları ülkenin durumuna ve şartlarına göre bu sorunlarla yüzleştiklerini ifade etmişlerdir.

Avusturya özelinden konuya yaklaşacak olursak, problemlerin diğer ülkelerde olduğu gibi, benzeri özellikler taşıdığını ifade edebiliriz. Nitekim Avusturya makamlarının sıklıkla dile getirdiği Türk göçmenlere yönelik en temel eleştirilerin başında, eğitim problemleri, işsizlik ve yabancı düşmanlığı gibi sorunların tetiklediği uyum ve katılım sorunları gelmektedir. Getto benzeri yaşam tarzının getirdiği paralel toplum oluşumlarının, toplumsal ve kültürel hayattan kopukluğa sebep olduğu ve Avusturya'daki hâkim kültürle bütünleşmeyi engelleyerek göçmenlerin uyumunu yavaşlattığı büyük oranda dile getirilmektedir (Doğan, 2017, pp. 485–490).

İşte bu makalemizde bu temel sorunlardan belki de en önemlisi olan Türk Göçmenlerin eğitimde karşılaştıkları sorunlar Avusturya ülkesi üzerinden belirli başlıklarla incelenecektir.

3. AVUSTURYA'DAKİ TÜRKLERİN EĞİTİMLE ALAKALI GENEL SORUNLARI

3.1. Kimlik Problemi ve Bunun Öğretime Etkisi

Avrupa ülkelerindeki göçmen Türklerin yaşadıkları eğitimle alakalı sorunların başında kültürel ve sosyolojik açıdan farklı bir ülkede yaşamış olmalarıdır. Buna modern dönemde kimlik bunalımı da denebilir. Zira daha sonraki kuşak bulunduğu ülkeye daha çok aşına olsa da ilk gelenler, yoğun iş hayatından kurtuldukları anda, kimlik bunalımı yaşamışlar ve bunu aşmak için dini ve kültürel yanlarını canlı tutmaya çalışmışlardır. Ailenin bulunulan ülkeye tam anlamıyla adapte olamaması halinde genç kuşakta bu buhranlı atmosferden nasibini almış, eğitimde sorunlar yaşamıştır (Sarıkaya, 2019, pp. 246–250).

Avrupa çapında bazı ülkelerde yapılan araştırmalarda ana dil eğitimini başarıyla alan öğrencilerin bulundukları ülkelerde daha başarılı oldukları ifade edilmektedir. Esasında mesele sadece kişinin ana dilini koruması değildir, ana dil bir kimliktir ve kimlik konusunda kendisiyle barışık olan bireyler, daha mutlu olacak ve ana dillerini başarıyla öğrendikleri için hem bulundukları ülkenin dilini daha iyi ve kolay öğrenecek hem de bulunduğu ülkenin kültürü karşısında bir şok yaşamaktan kurtulacaktır. Bu sebeple Türk göçmenlerin eğitimle alakalı sorunlarının başından kimlik bunalımı yer almaktadır. Kimlik ülkeler ve milletler arasında ayırt edici bir unsur özelliği taşır.

Daha farklı bir açıdan bir kez daha vurgulamak gerekirse Avusturya'da doğup büyüyen ya da bu ülkeye bir şekilde göç etmiş Türklerin birinci ve öncelikli sorunu kimlik kaymasıdır. Her ne kadar olumlu örnekleri olsa da Avusturya'da doğan, buranın kültürüyle yetişen ve gelişen Türk göçmenler, bu ülkenin vatandaşlığını taşısalarda toplumsal ve sosyal hayatta kabul görmeyip kimi zaman dışlanmakta ve bunun neticesinde kimlik sorunları yaşamaktadırlar. Kimlik sorunu ise çözülemediği takdirde Türk göçmenler için sorgusuz sualsiz yaşanılan ülkenin mevcut akımlarına tabi olması an meselesidir. Hayatın içinden bir örnek vererek bu başlığı sonlandırmak istiyoruz: Noel bayramı Avrupa'nın her ülkesinde olduğu gibi, Avusturya'da da Hristiyan dünyası tarafından büyük bir coşkuyla kutlanmakta, aileler evlerine çam ağacı alarak kendi kültürlerine bağlılığın bir sembolü olarak bu günleri ifa etmektedirler. Ancak son zamanlarda evlerine çam ağacı olarak Müslüman oldukları halde tıpkı Hristiyanlar gibi bu bayramı kutlayan kimselerin oranı hiçte az değildir. İşte bu kimlik bunalımının tam karşılığıdır. Farklı kültürlerle açık olmak, onlarla diyalog içerisinde olmak ile o kültürü benimsemek ve benzeşmek aynı şeyler değildir.

3.2. Ana Dil Eksikliğinin Eğitime Olumsuz Etkisi

Ana dili tanımlamak gerekirse, en başta anneden sonra yakın aile çevresinden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1975).

Buna göre, ana dilinin öncelikle anneden öğrenilen bir dil olduğu, sosyal ve kültürel bir bağımlılık anlamı taşıdığı, son kısımda ise daha çok, bireyin iç dünyası ile içinde bulunduğu toplum arasındaki sıkı bağa dikkat çekildiği ifade edilebilir. Bu açıdan Avrupa'daki Türklerin eğitim sorununun temelinde ana dildeki yetersizlik yatmaktadır. Kendi öz kültürleriyle bağlarını koparmadan ve yaşadıkları toplum içinde eriyip gitmeden bir gelecek inşa edebilmek için ana dilin başarılı bir şekilde öğrenilmesi zorunludur. Hem devlet eliyle hem de sivil toplum eliyle ana dil konusu ciddi önemsenmelidir.

Bir önceki başlıkta ifade edilen kimlik bunalımı ile ana dil meselesi arasında önemli bir ilişki vardır. Ana dili konusunda yeterli eğitimi alamayan göçmenlerin, dil konusundaki kabiliyetleri haliyle daha az olacaktır. Nitekim Avrupa'nın değişik ülkelerindeki bazı devlet okullarında öğretmenler, çoğu zaman anne babalara evde ana dillerini korumayı tavsiye etmekte ve ana dili öğrenen göçmenlerin diğer dilleri daha rahat öğreneceklerini vurgulamaktadırlar. Bu haklı tavsiyeye katılmamak elde değildir. Özellikle bazı aileler, çok küçük yaşlarda çocuklarına bulundukları ülkelerin dillerini öğretmek için evde ana dili konuşmamakta, farklı dillere ait TV programları ve çizgi film izletmektedir. Masum amaçlarla çocuklarının yeni bir dil öğrenmesini arzu eden anne babalar, bu yöntemle aslında çocuklarının hiçbir dili tam anlamıyla öğrenememesine sebep olmaktadır. Dil kendini ifade etme aracıdır, sosyal bir iletişim yöntemidir. Ana dili iyi öğrenemeyen göçmenlerin, bir başka dili öğrenmesi, kendisini o dilde yeterince ifade edebilmeleri oldukça zordur. Yıllardır Avrupa'da çalışan ve eğitimin içerisinde olan bireyler olarak bizim de bu konudaki tecrübelerimiz bu şekildedir. Başarılı bir evlada sahip olmak isteyenlerin, öncelikle çocuklarına sağlam bir ana dil eğitimi vermeleri zaruridir. Aksi halde, kendini ifade edemeyen bireylerin, özgüven kaybı yaşayacakları muhakkak ve bu özgüven kaybı neticesinde bulundukları ülkede eğitim açısından başarılı olmalarını onlardan beklemekte büyük ölçüde haksız bir bekleyiştir.

Avrupa'da olduğu gibi Avusturya'da doğup büyümesine karşın Türk gettolarında büyüyen gençlerin önemli bir kesiminin Almanca dil bilgisinin yeterli olmadığı görülse de bu göçmenlerin konuştuğu Türkçe de sınırlı kelime hazinesinden oluşmaktadır. Dolayısıyla kendini yeterince ifade edemeyen, iki taraflı yarı dilli gençlik yetişmektedir. Muhtemelen ilerleyen dönemlerde bu durum uyum/asimilasyon yanına kayacak veya Türkiye'ye göçler şeklinde kendini gösterecektir. İlk seçeneğin gerçekleşmesi durumunda Türkiye kökenli olup Türkçe ve Türk kültüründen uzak bir nesil yetişmesi mümkün görülmektedir. İşte bir sonraki başlıkta Türk göçmenlerin ana dil ile yerel dil arasında kalarak yaşadıkları probleme dikkat çekmek istiyoruz.

3.3. Ana Dil ile Yerel Dil Karmaşası

Avrupa'daki göçmenlerin eğitimle alakalı yaşadıkları zorluklardan belki de en önemlisi dil farklılığıdır. Şöyle ki ilk dönemlerde gelenler elbette geliş amaçları eğitim olmadığı için farklı meşguliyet alanlarında hayatlarını idame ettirmişlerdir, ancak sonraki nesiller, bulundukları ülkelerde eğitim almak durumunda kalmışlar ve pek çoğu itibariyle bulundukları ülkelerin dilleriyle eğitimi takip etmek durumunda kalmışlardır. Burada temel sorun şudur: Sonraki kuşak oldukça erken yaşta eğitime başlamaktadır. Bu önemli bir avantajdır, ama öğrenci özellikle okulda bulunduğu ülkenin yerel dilini öğrenmeye çalışıp konuşmaya gayret etse de evine döndüğü zaman o dili pratikte kullanamadığından ötürü, diğer arkadaşlarından daha geride kalmaktadır bu da eğitimde başarıyı yakalama açısından önemli bir zorluk teşkil etmektedir. Meselenin bir diğer yanı da anne babalara bakan zorluktur. Şöyle ki evlatlarını okula gönderen anne babalar, pek çoğu itibariyle yerel dile hâkim olmadıklarından ötürü, okuldan eve dönen çocuklarına gerekli desteği verememekte, ödevlerini yapmada onlara yardım edememekte bu da haliyle hem aile içinde anlaşmazlıklara hem de çocuğun okulda ve eğitimde geride kalmasını netice vermektedir. Bunun da ötesinde bazı ülkelerde çift dil konuşulmaktadır. Söz gelimi Belçika'da resmi dil, Flamanca, Fransızca ve Almancadır. Bazı ailelerde anne baba yerel dili bilmemekte, çocuklardan biri Fransızca eğitime; diğeri ise Flamanca eğitime devam etmekte, böylece evde ortak konuşulan dil sadece Türkçe olmaktadır. Ana dili korumak ve öğrenmek çok önemli olsa da bu tür bir dil karmaşası içerisinde kalan hem anne babalar hem de çocuklar bocalamakta bu da eğitimdeki başarıyı doğrudan etkilemektedir (Geleksi, 2010, p. 173).

Böyle bir ortamda hem ana dil tam gelişmemekte hem de yerel dil istenilen seviyeye ulaşmamaktadır. Bu sebeple Yurt dışında yaşayan Türklerin eğitim sorunlarının en başında sözü edilen bu dil farklılığı

gelmektedir. Pek çok araştırmada da üzerinde durulduğu gibi, ana dilini tam olarak kavrayıp hâkim olamayan bireylerin göç ettikleri toplumun dil becerilerini de tam olarak kazanamadıkları ve dolayısıyla göçmen çocuklarının akademik başarısının diğerlerine oranla daha düşük olduğu gözlenmektedir. Ayrıca bu çocuklar, yaşadıkları topluma ve kendi kültürüne yabancılaşma olarak adlandırılacak farklı sorunlarla da yüzleşmektedir (Aytan et al., 2018, p. 19).

Türk göçmenlerin eğitimle alakalı sorunlarının belki de en önemlisi diyebileceğimiz bu konunun elbette arka planı vardır. Göç dalgasıyla Avrupa'ya gelen Türklerin öncelikli hedefleri ailelerin geçimi olduğundan, onların bir yandan ticaretle meşgul olmaları diğer yandan da dil açısından kendilerini geliştirmelerini beklemek zaten muhaldir. Söz gelimi Avusturya'nın bazı bölgelerinde adeta gettolaşma görülmekte, bu ülkede yaşayan bir Türk, günün hemen hiçbir zaman diliminde Almancaya ihtiyaç duymamaktadır. Zira etrafında gündelik ihtiyaçlarını Türkçe giderebileceği onlarca alternatif vardır. İş sektöründe de günlük hayatta kullanılan bazı terimleri öğrenmek yeterli olmaktadır. Bu kısa zamanda bir kolaylık gibi görülse de uzun vadede bir dil problemini ortaya çıkarmıştır. Anne babaların, Avusturya Resmi dili olan Almancaya hâkim olamamaları, hatta Anne ve Babanın Almanca bilmemesi, Evde sadece Türkçe konuşulması ve Türkçe TV seyredilmesi gibi konular, o evde yetişen çocuklar için önemli bir zorluk sebebi olmuştur.

Buradan hareketle bir kez daha vurgulamak gerekir ki ana dili Türkçe olan fakat bulundukları ülkenin dilini çevresel şartlardan dolayı daha yoğun kullanan veya okul iş gibi sebeplerden ötürü kullanmak zorunda kalan iki dilli çocuklara verilecek Türkçe dersleri için uygun Türkçe ders kitapları geliştirilmeli, derslerde kullanılan metotlar tekrar gözden geçirilmeli ve özellikle bu gruplar için yeniden düzenlenmelidir. Türkçenin ders olarak verilmesiyle ilgili devlet ve sivil toplum kuruluşlarının üzerlerine düşen her türlü sorumluluğu yerine getirmesi gerekir. Aksi halde dil karmaşası kısa sürede çözüme kavuşturulabilecek bir sorun gibi durmamaktadır (Durmuş, 2013).

3.4. Anne-Babanın Eğitim Durumundan Kaynaklanan Sorunlar

Ana dil ve çift dillilik gibi temel sorunların yanı sıra, göçmenlerin eğitimle alakalı sorunlarından bir diğeri de anne babanın eğitim durumudur. Daha öncede ifade edildiği gibi, Türklerin Avrupa'ya göç etme sebeplerinin başında ekonomik kaygılar gelmekteydi. Yani ülkeyi terk eden anne babalar, genellikle Türkiye'nin kırsal kesimlerinden Avusturya'ya geldiler ve eğitimle alakalı bir alt yapıları yoktu. Bu ise beraberinde bir dizi eğitim sorunlarını da getirmiştir. Şöyle ki Avrupa'daki okullarda veliler ile öğretmenler sıkı kontakta olmakta ve çocuğun eğitim ve ahlaki açıdan gelişimi anne-baba ile ortak bir şekilde takip edilmektedir. Bu takip sistemi bazen yüz yüze olmakta kimi zaman da online takip sistemleri üzerinden icra edilmektedir. Özellikle son zamanlarda Covid-19 salgının da etkisiyle artan online eğitim takip sistemleri, kırsal bölgeden gelen, okuma yazma konusunda çok zayıf olan anne babalar için olağanüstü zordur. Avrupa'da öğretmenlik yapan kimselerden duyduklarımıza göre Türk öğrencilerin anne babaları çoğu zaman okuldan gönderilen mektubu okumamakta, online sisteme hiç girmemekte ve çocuğunun eğitimle alakalı gelişimine asla müdahale edememektedir. Bu ise okul ile anne baba arasındaki ilişkinin kopmasını netice vermektedir. Yine sık yapılan veli toplantılarında da anne baba hakkını savunamamakta, çocuğunun eğitim yolculuğuna müdahale de bulunamamaktadır. Neyse ki bazı okullar anne babalara yardımcı olmak için tercüman kullansalar da her zaman bunun başarıyla devam ettiğini de söylemek zordur. Bu sebeple günümüz çocuklarının başarılı olabilmeleri için anne babalarının eğitim düzeylerinin de bir seviyeye gelmesini sağlamak gerekmektedir. Bununla kastımız, belirli bir yaştan sonra onların üniversite okumalarını sağlamak değildir ama en azından basit seviyede de olsa evlatlarının gelişimlerini takip edebilecekleri dil yetkinliğine kavuşmaları hedeflenmelidir.

Şunu da eklemek gerekirse Avrupa'daki sivil toplum kuruluşlarına ve devlete de bu noktada bazı sorumluluklar düşmektedir. Şöyle ki okullardaki sistemle alakalı ana dilde bilgilendirmek yaparak, bu konuda anne babaların daha bilinçlenmelerini sağlamak önemlidir. Bunun için ekstra bazı çözüm yolları bulunabilir. Bu şekilde var olan sorunlar bütünüyle çözülemese de nispeten başarılı olunacak ve sorunlar az da olsa azalacaktır.

3.5. Avusturya Devletinin Eğitim Politikasından Kaynaklanan Sorunlar

Eğitim hakkı, bireylerin yaşam özgürlükleri gibi değerlidir. Kimsenin bu hakka müdahale etme hakkı söz konusu olmamalıdır. Ancak Avusturya'da yaşayan göçmenlerin eğitimle alakalı sorunlarının önemli bir kısmını, devletin eğitim politikası oluşturmaktadır.

Buradan hareketle Avusturya eğitim sisteminde göçmenlerin karşılaştığı en önemli problem alanlarından biri de okul seçiminde öğretmenlerin etkisinin büyüklüğüdür. Birçok alternatif sunarak, çocukların ilgi ve yetenek alanlarına göre okul çeşitlerine ayrışmasına imkân sağlayan Avusturya eğitim sisteminde, bu durum bazı öğretmen ve okul yöneticilerinin sergiledikleri ırkçı ve ayrımcı tutum nedeniyle göçmenler için dezavantaja dönüşebilmektedir. Yeterli zekâ ve becerilere sahip olsalar da bu çocukların ilköğretim döneminde engelli ve başarısız çocukların gönderildiği özel eğitim kurumlarına (Sonderschule) yönlendirilmesi Avusturya eğitim sisteminde çokça rastlanan bir durumdur (Sağlam, 2020, p. 285).

Karşılaşılan bu önyargı ve dışlamaların, Türkiye kökenli öğrencilerin eğitim başarılarına olumsuz yansımaları olduğu birçok katılımcı tarafından dile getirilmektedir. Devletin eğitim politikasının kabiliyet ve yeteneklere göre uygun eğitim sistemine öğrenciyi yönlendirmeyi hedeflemiş olsa da bu noktadaki takibin genelde şahıslara bırakılmış olması ciddi bir sorundur ve bu durum Türk göçmenler için önemli bir motivasyon eksikliği olarak karşımızda durmaktadır.

Avusturya'daki Türk göçmenlerin etnik kökenlerinden ötürü yaşadıkları bu dezavantajların yanında, iş bulma, iş yerinde ayrımcılığa uğrama ve staj yeri bulma noktasında islamofobi temelli bir takım eşitsizlik ve ayrımcılıklara maruz kaldıkları da görülmektedir. Bir dışlama, ötekileştirme, nefret etme biçimi olarak İslamofobi, başörtülülerin iş başvurularında ve eğitim sonrası staj yeri bulmakta zorlanmaları, iş yerlerinde dini sembollerin yasaklanması yönündeki girişimler, meslekte terfi durumunda karşılaşılmaktadır (Akkır, 2021, pp. 138–139; Bayraklı & Hafez, 2017, p. 287).

Dolayısıyla eğitim safhasında başlayan ve ileriki dönemlerde iş bulma sürecinde de devam eden periyodik olmayan bu yanlış tutum, Türkler üzerinde oldukça etkilidir ve onların gelecek inşa ederek eğitime konsantre olmalarını zorlaştırmaktadır. Bu noktada hemen her fırsatta hukuk, insan hakları ve demokrasiden dem vuran Avrupa ülkelerinde yaşayan farklı sivil toplum kuruluşlarının, daha etkili hak savunucusu olmaları, sorunların çözümü adına nitel örneklerden yola çıkarak hak arama gayretinde olmaları oldukça önemlidir. Zira her ne kadar yanlış uygulamalar olsa da bu tür sorunlar doğru ve ilgili kimselere iletildiği zaman çoğu zaman çözüm olabilmektedir. Hem bireysel olarak hem de toplumsal olarak hak arama hakkı her zaman gündem de tutulmalıdır.

3.6. Akademik Başarı Oranının Düşük Olmasının Eğitime Olumsuz Yansıması

Modern dönemde idol kavramı, insanlar için önem taşır. Nesiller kendilerinden önceki başarılı kimseleri kendilerine örnek alarak, daha farklı bir geleceğe kendilerini hazırlarlar. Ne var ki akademik başarı oranı Avusturya'daki Türk göçmenleri arasında oldukça geri seviyededir, haliyle bu da gençlerin eğitimine olumsuz etki etmektedir.

Yapılan araştırmalara göre Avusturya’da 2009 yılında Türk nüfusun %53’ü Almanca’yı anadili gibi, %29’u da anadiline yakın seviye de %24’ü ise iyi seviyede konuşabildiklerini ifade etmişlerdir. Diğer göçmenlere oranla Türk göçmenler, Almanca dil bilgisi en zayıf olan grup olarak dikkat çekmektedir. Bu araştırmada dikkati çeken bir diğer önemli nokta, kadınların olumsuz durumlarıdır. Şöyle ki kadınların sadece %5’i Almanca’yı anadili gibi hakimdirler, bunun yanı sıra ise her iki kadından biri (%51), çok kötü veya hiç Almanca bilmemektedir.

Bu son derece dikkat çekici bir durumdur, özellikle çocukların eğitimleriyle daha çok ilgilenmesi beklenen annelerin dil konusundaki bu durumu, göçmenlerin eğitim problemlerine dair de negatif etkinin habercisidir. Kaynakların verdiği bilgilere göre de Avusturya’daki bu oran Avrupa’da Türkiye’den göç almış olan ülkeler arasında en kötü olanıdır (Potganski, 2010, p. 11).

Dil eğitimi açısından bu başarısızlık doğal olarak eğitim durumunu da olumsuz etkilemiştir. Avusturya’da zorunlu eğitim seviyesinin üzerine çıkamayan kitlenin oranının %68,3 olduğu ifade edilirken, buna karşılık yüksek okul mezunlarının oranı sadece %3,6 ile oldukça düşük bir seviyede seyretmiştir (Potganski, 2010, p. 22).

Yüksek eğitim seviyesindeki bu düşük oran, belki ilk göç dalgalarında daha anlaşılabilir. Zira Avusturya’ya geldiklerinde göçmenlerden sadece çalışmaları ve ekonomiye katkıda bulunmaları bekleniyordu. Kendilerinden hem Almanca dili hem de eğitim konusunda ekstra bir bilgi söz konusu olmamıştır, bu da oranların düşük olmasını netice vermiştir. Fakat az önce de ifade etmeye çalıştığımız gibi, bu durum ilk zamanlarda makul görülebilse de halen günümüzde bu oranın çok fazla yüksek olmaması ciddi bir eğitim sorunu olarak karşımızda durmaktadır (Soytürk, 2012, pp. 2323–2324).

3.7. Ekonomik Kaygıların Eğitime Olumsuz Etkisi

Göçün en önemli sebebi ekonomik kaygılardır. Bu sebeple anne babaların önemli bir kısmı çocuklarının bulundukları ülkenin dilini öğrenerek eğitimde başarılı olmalarını istemek yerine, sürekli çocuklarına iş hayatına atılma, evin bütçesine destek olmayı hedef olarak göstermektedirler. Bu erken yaşta eğitimle meşgul olması gereken göçmen çocuklarının zihnen ticaretle meşgul olmalarına neden olmakta ve bu durum haliyle eğitime olan konsantrasyonu etkilemektedir. Avrupa’daki ailelerde bu konularda benzeri sorunlar oldukça fazladır.

Esasında bu problemin temelinde yine eğitim sorunu yatmaktadır. Eğitime önem vermeyen aileler, çocuklarına maddi bir gelecek hazırlamayı tek başına yeterli görmektedirler. Bu aynı zamanda Türk göçmenlerdeki misyon eksikliğinin de kanıtıdır. Avrupa’ya birçoğu Müslüman kimliği ile gelmiş Türk göçmenlerin, eğitilmiş birey olarak bu kültüre katacakları çok değerli işler olmasına rağmen, ticari kaygılarla gençlerin geleceği yanlış yönlendirilmektedir. Burada en önemli sorumluluk, irşat vazifesi yapan cami, dernek gibi kurumlar düşmektedir. Zira insanların dinen beslenme mekanları olan bu tür kurumlar, Türk göçmenleri hayata dair doğru yönlendirmekle mükelleftirler.

SONUÇ

Makalemizde ulaştığımız sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

* Göç ve göçmenlik olgusu, hemen her ülkeyi yakından ilgilendirse de özellikle ülkemizi de ciddi oranda etkileyen bir olgudur. Neredeyse yarım asra yakındır, Türkiye’den Avrupa’ya değişik nedenlerle göç dalgası olagelmıştır ve bu sosyolojik birtakım gelişmeleri de netice vermiştir.

* Kimlik problemi ve kültür şoku Avrupa’daki Türkler için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Belli nedenlerle farklı ülkeye göç etmek zorunda kalan bireyler, kendi kültürleri ile gidilen ülkenin kültürleri

arasında bocalamakta, bir yandan kendi değerlerine karşı yabancılaşmakta, diğer yandan da yaşadığı ülkenin kültürüne tam adapte olamamaktadır. Bu da bir kimlik problem olarak eğitime de olumsuz etki etmektedir.

* Başarılı bir eğitim ve iş hayatı için vatandaşlarımızın yaşadıkları ülkenin dilini iyi bilmeleri gerektiği gibi Türkçeyi de iyi bilmeleri gerekir. Ana dilini iyi bilemeyen bireyler ve çocukların farklı dile aşına olmaları ve hatta bu dili öğrenmeleri oldukça zordur. O açıdan Avrupa'daki Türklerin eğitimle alakalı en temel sorunları arasında ana dil eksikliği ve aile ve çocukların iki farklı dil arasında kalmalarıdır. Bu da onların hem okula konsantre olmalarını hem bulundukları ülkedeki eğitimlerinde başarılı olmalarının önüne geçmektedir.

* Avusturya'da yaşayan Türk göçmenlerin yaşadıkları en önemli sorunlardan bir diğeri de ana dil ile yerel dil arasında yaşanan karmaşadır. Bir yandan ana dilini konuşmakta zorlana gençler, öbür taraftan da yerel ülkenin dilini öğrenmek durumunda kalmaktadırlar. Evde sadece ana dil konuşulan ama okulda sürekli farklı dille meşgul olan Türk göçmenler, her iki dilin arasında kalmakta ve istenilen başarıyı yakalamakta ciddi zorlanmaktadırlar.

* Anne babaların eğitimle alakalı durumlarının düşük seviyede olması da hem Türk göçmenlerin eğitimlerinin takibini zorlaştırmakta, okul ile gerekli iletişim sağlanamadığı için bir dizi problemler yaşanmaktadır. Kendisi ilk okul seviyesinde bile eğitimi bulunmayan anne babaların, istenilen ölçüde çocuklarını takip etmeleri, online takip sistemini kullanmaları, veli toplantılarında evlatlarının gelişimini görüşüp kritik edebilmeleri neredeyse imkansızdır. Zira hem dil açısından hem de Teknik donanım açısından aileler bu konudaki yetkinlikten oldukça uzaktırlar.

* Avusturya eğitim sisteminde öğrencinin kabiliyet ve merakına göre yönlendirilmesi, kendisine en uygun bölüme kayıt olması ve eğitimine devam etmesi bir devlet politikasıdır, ancak bu tercihleri belirleyenler genelde öğretmenlerdir ve bu öğretmenleri objektif değerlendirme imkânı da çok yoktur. Bu ise ayrımcılığa neden olmaktadır. Eğitimin daha ilk safhalarında bu türden ayrıcalıklar olunca, eğitime karşı motivasyon ciddi oradan azalmaktadır. Yine iş hayatına başlayınca zuhur eden diğer ayrımcılıklar da işin cabası olmakta ve eğitim motivasyonu tamamen kaybolmaktadır.

* Türk göçmenlerin Avusturya özelinde eğitim oranları ciddi düşüktür. Bunda az önce ifade edilen ayrımcılık ta hiç şüphesiz etkilidir, ama neticede genç Türk göçmenlerin önünde var olan bu idol problemi, onların öğretime motive olmalarını etkilemektedir. İlk dönemlerde farklı kaygılarla eğitim oranındaki düşüklük anlaşılabilir olsa da günümüzde dahi bu oranın düşük olması Kabul edilebilir değildir.

* Ailelerin önemli bir kısmının gençleri, okumaya değil de para kazanmaya, ticaret yapmaya, evin bütçesine katkı sunmaya yönlendirmeleri de eğitimin önündeki diğer bir engeldir. Bu konuda sivil toplum kuruluşları ve dini kurumlar Türk göçmenlerin misyon sahibi olmalarını arzu etmeli ve buna yönelik yönlendirmeleri ustalıkla yapmaları gerekmektedir.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla bir makale ölçüsünde, Avusturya'da yaşayan Türk göçmenlerin sorunları bunlardan ibarettir. Elbette bu maddeler çoğaltılabilir; fakat ana hatlarıyla sorunların bu şekilde sıralanması mümkündür. Bu temel sorunları ortaya koyduktan sonra çözüm yollarını da şu şekilde sıralamamız mümkündür:

1. Gerek devlet gerekse sivil toplum kuruluşlarının kimlik bunalımına karşı bir dizi çalışmalar yapması.
2. Avusturya'da yaşayan Türklerin kendi içlerine kapanmalarına engel olunarak, onların daha çok içerisinde yaşadıkları topluma entegre olmaları sağlanmalıdır. Asimile olmadan bu entegrasyon süreci takip edilmelidir.
3. Ana dil konusunda her yaş grubuna belirli eğitim desteği sağlanmalıdır. Özellikle online dönemin bir sonucu olarak çevrimiçi derslerle bu destek daha rahat sağlanabilir.
4. Anne babaların eğitim konusundaki yetersizlikleri, devletin ilgili organlarıyla iletişim ve istişare edilerek giderilebilir, bu konuda sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir.

5. Gerek eğitimde gerek çalışma hayatında yaşayan ayrımcılıklara ciddi mücadele edilmeli, hukuk ve demokrasi ilkeleri bakımından kaçınılmaz bir hak olan eğitim özgürlüğü en üst seviyede takip edilmeli, bu konudaki ihlaller asla göz ardı edilmemelidir.

References

- Akın, M. H., & Bozbaş, G. (2020). Suriye’den Türkiye’ye Göçün Sosyolojik Sonuçları: Suriyeli Göçmenler Üzerine Uygulamalı Bir Saha Araştırması. *Liberal Düşünce Dergisi*, 25(97), Article 97. <https://doi.org/10.36484/liberal.692459>
- Akkır, R. (2019a). Din, Sosyalleşme Ve Toplumsal Uyum: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Şarkiyat*, 11(2), Article 2. <https://doi.org/10.26791/sarkiat.575704>
- Akkır, R. (2019b). Sekülerleşme ve Göç İlişkisi: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Bilimname*, 2019(38), 469–499. <https://doi.org/10.28949/bilimname.578307>
- Akkır, R. (2021). 1990 Sonrası Türk Siyasetinde İslamofobi. *Pesa International Journal of Social Studies*, 7(3), 13.
- Aksan, D. (1975). Anadili. *Türk Dili Dergisi*.
- Aytan, T., Başkapan, A., & Uysal, G. (2018). Avrupalı Türkler Ana Dili Eğitimi Çalıştayları Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkophone*, 5(2), 16–34.
- Bayraklı, E., & Hafez, F. (2017). *European Islamophobia Report 2017*. SETA.
- Doğan, N. (2017). Avusturya’daki Türkiye Kökenli Göçmenlerin Ayrımcılık Algısı ve Entegrasyona Bakışları. *Journal of International Social Research*, 10(53), 484–493. <https://doi.org/10.17719/jisr.20175334136>
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin Yabancılar Öğretimi: Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Yabancılar Türkçe Öğretiminin Geleceğiyle İlgili Görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 207–228. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.488>
- Gelekçi, C. (2010). Belçika’daki Türk Çocuklarının Eğitim-Öğretim Yaşantılarında Karşılaştıkları Sorunlar ve Ayrımcılığa Yönelik Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 12(12), Article 12.
- Oran, B. (2001). *Küreselleşme ve Azınlıklar* (4.). İmaj Yayıncılık.
- Potganski, M. (2010). *Migration & Integration 2021 | Zahlen, Daten, Indikatoren*. Österreichischer Integrationsfonds. <https://www.integrationsfonds.at/mediathek/mediathek-publikationen/publikation/migration-und-integration-2021-zahlen-daten-indikatoren-10674/>
- Sağlam, E. (2020). Ayrımcılık Konusunda Nitel Bir Araştırma: Viyana’daki Türk Göçmenler. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, 16(59), Article 59.
- Sarıkaya, H. S. (2019). Belçika Flaman Bölgesi Eğitim Sisteminde Türk Kökenli Çocukların Yaşadığı Temel Eğitim Sorunlarının İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Sciences*, 8(8), Article 8. <https://doi.org/10.16992/ASOS.426>
- Schulze (Mütevellioglu), N. (2014). Yurtdışına İşçi Göçünün 40. Yılına Doğru: F. Almanya’daki Türklerin Değişen Profili ve Sorunları. *Mülkiye Dergisi*, 24(222), Article 222.
- Soytürk, M. (2012). Türkiye’den Avusturya’ya İşgücü Göçü. *Journal of Turkish Studies*, 7(3), 2313–2328. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.3465>
- Ulucak, Z. (2017). Avrupa’daki Türklerin Karşılaştıkları Sorunların Çatışma Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM - UHAD)* ASSAM International Refereed Journal, 7, 5–19.